

Ochrona prawna przed ujawnieniem tajemnic przedsiębiorstwa

oraz działalnością konkurencyjną pracowników

Część 2

mec. Tomasz Michalski

Wstęp

Publikacja jest kontynuacją poprzedniego artykułu, stanowiąc próbę syntetycznego omówienia kwestii związanych z ochroną prawną tajemnic przedsiębiorstwa. Część pierwsza była poświęcona regulacjom prawa pracy, które ustanowiono dla zapewnienia pewnego minimum ochrony tajemnic przedsiębiorstwa pracodawcy przed nieuczciwymi działaniami pracowników.

Niniejsza część druga publikacji odnosi się do regulacji ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jednolity w Dz.U. z 2003 roku nr 153, poz. 1503, z późn. zmianami). Regulacje powyższej ustawy mają uniwersalny charakter, przez co odnoszą się nie tylko do sfery ochrony tajemnic przedsiębiorstwa w relacji z pracownikami, ale także w relacjach z innymi podmiotami. Zgodnie z ogólną definicją zawartą w art. 3 powołanej ustawy **czynem nieuczciwej konkurencji jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta**. Natomiast ustęp drugi tego artykułu wyraźnie **wskazuje naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa jako czyn nieuczciwej konkurencji, obok takich działań jak: nakłanianie do rozwiązania lub niewykonania umowy, naśladownictwa produktów, pomawiania lub nieuczciwego zachwalania, utrudniania dostępu do rynku, nieuczciwej lub zakazanej reklamy**.

Pojęcie tajemnicy przedsiębiorstwa

Tajemnica przedsiębiorstwa została zdefiniowana w art. 11 ust. 4 powołanej ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Zgodnie z definicją zawartą w ustawie **przez tajemnicę przedsiębiorstwa rozumie się nieujawnione do wiadomości publicznej informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa**

lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Zatem w świetle powyższego przepisu można powiedzieć, że aby dana informacja podlegała ochronie na podstawie art. 11 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji musi spełniać następujące warunki: poufności; braku ujawnienia; zabezpieczenia informacji.

Jeżeli chodzi o aspekt poufności danej informacji to należy wskazać za orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 roku, że tajemnica nie traci swego poufnego charakteru przez to, że wie o niej pewne grono osób zobowiązanych do dyskrecji w tej sprawie, jak chociażby pracownicy przedsiębiorstwa lub inne osoby, które przedsiębiorca wtajemnicza w proponowane przedsięwzięcie. Wydaje się, że dla istoty uznania poufności danej informacji będzie to, że przedsiębiorca kontroluje liczbę i charakter osób mających dostęp do określonej informacji.

Kolejnym elementem współkształtującym stan poufności jest podjęcie pewnych działań zabezpieczających wartościową informację. Art. 11 ust. 4 cytowanej ustawy wymaga bowiem od przedsiębiorcy podjęcia „niezbędnych działań w celu zachowania poufności”. Jak przekonują komentatorzy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, te niezbędne działania powinny przybrać postać zarówno działań ze sfery fizycznej ochrony, jak i działań prawnych. Jeżeli chodzi o fizyczne środki ochrony to można przykładowo wymienić takie jak: dozór fizyczny, kontrola dostępu do określonych pomieszczeń, monitoring, procedury obiegu dokumentów, technologie zapewniające bezpieczeństwo sieci teleinformatycznych. Natomiast środkami prawnymi zmierzającymi do zapewnienia poufności określonych informacji mogą być: polecenia przekazane w sposób formalny pracownikom o potrzebie ochrony

określonych danych, klauzule do umów o pracę, oddzielne umowy o zachowanie poufności, umowy o zakazie konkurencji.

Wydaje się, że w relacjach wewnątrz przedsiębiorstwa, w tym z pracownikami, osobami zarządzającymi, priorytetowe znaczenie będą miały zabezpieczenia fizyczne tajemnic przedsiębiorstwa, natomiast w relacjach do osób trzecich (np. kontrahentów, partnerów handlowych) podstawowe znaczenie będą miały umowy lub różnego rodzaju klauzule dotyczące zachowania poufności.

Należy także podkreślić, że informacja podlegająca ochronie prawnej na gruncie art. 11 powołanej ustawy musi mieć przynajmniej minimalną wartość gospodarczą – to znaczy, że przykładowo jej wykorzystanie przez innego przedsiębiorcę zaoszczędzi mu wydatków lub zwiększy zyski.

Zakres ochrony prawnej tajemnicy przedsiębiorstwa

Zgodnie z ust. 1 powoływanego już wcześniej art. 11 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji **czynem nieuczciwej konkurencji jest przekazywanie, ujawnianie lub wykorzystanie cudzych informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa albo ich nabycie od osoby nieuprawnionej, jeżeli zagraża lub narusza interes przedsiębiorcy**. Działania opisane w tym przepisie można podzielić na dwie grupy: naruszenia bezpośrednie i naruszenia pośrednie. Bezpośrednie naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa polega na tym, że naruszenia dokonuje jeden podmiot, który wszedł w posiadanie tajemnicy wprost od podmiotu uprawnionego (przedsiębiorcy). Naruszenie pośrednie polega na tym, że bezpośredni naruszciciel przekazuje zdobytą wiedzę, informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa osobie trzeciej i dopiero ta osoba podejmuje działania z jej wykorzystaniem. Prezentowany przepis wprowadza zatem bardzo szeroki zakres ochrony

ny tajemnicy przedsiębiorstwa, bowiem naruszeniem tajemnicy przedsiębiorstwa stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji jest nie tylko przekazanie (ujawnienie) nielegalnie zdobytej informacji lub przekazanie (ujawnienie) informacji poufnej (stanowiącej tajemnicę przedsiębiorstwa), ale także nabycie takiej informacji lub jej wykorzystanie we własnej działalności. Przepis wymaga, aby powyższe działania zagrażały interesowi przedsiębiorcy lub naruszały interes przedsiębiorcy.

Wyjątkowo nie dojdzie do bezprawnego naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa, jeżeli określona osoba, działając w dobrej wierze, nabędzie na podstawie odpłatnej czynności prawnej informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa od osoby nieuprawnionej. W takiej sytuacji popełniającym czyn nieuczciwej konkurencji będzie tylko osoba dokonująca w sposób nieuprawniony odpłatnego zbycia określonej informacji. Natomiast sąd może zobowiązać działającego w dobrej wierze nabywcę do zapłaty stosownego wynagrodzenia za korzystanie z nich, jednak nie dłużej niż do ustania stanu tajemnicy.

Warto zwrócić uwagę na okres związania tajemnicą – ustawa stanowi, że osoby, które świadczyły pracę na podstawie stosunku pracy lub na podstawie innego stosunku prawnego, zobowiązane są powstrzymywać się od przekazania, ujawniania, wykorzystania do własnych celów informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa przez okres 3 lat od ustania danej umowy (o pracę lub o świadczenie usług), chyba że umowa ta stanowi

inaczej lub ustala stan tajemnicy. Jest zatem dopuszczalnym, aby w umowie łączącej przedsiębiorcę z pracownikiem, zleceniobiorcą, wykonawcą dzieła lub osobą świadczącą swoją pracę lub usługi w oparciu o jeszcze inną umowę ustanowić dłuższy od 3-letniego okres ochronny.

Odpowiedzialność cywilna i karna

Zgodnie z powołaną ustawą (art. 18) w razie dokonania czynu nieuczciwej konkurencji, a zatem także ujawnienia tajemnicy przedsiębiorstwa lub nieuprawnionego jej wykorzystania, przedsiębiorca, którego interes został zagrożony lub naruszony, może żądać: zaniechania niedozwolonych działań, usunięcia skutków niedozwolonych działań, złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści w odpowiedniej formie, naprawienia wyrządzonej szkody, wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści, zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na określony cel społeczny – jeżeli czyn nieuczciwej konkurencji był zawiniony.

Jednocześnie ustawa penalizuje niektóre z czynów nieuczciwej konkurencji, stanowiąc, że ich popełnienie jest czynem zabronionym, podlegającym odpowiedzialności karnej. Zgodnie z art. 23 ustawy, kto wbrew ciążącemu na nim obowiązкови w stosunku do przedsiębiorcy, ujawnia innej osobie lub wykorzystuje we własnej działalności gospodarczej informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa, jeżeli wyrządza to przedsiębiorcy poważną szkodę, podlega grzywnie, karze ograni-

czenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Tej samej karze podlega, kto uzyskawszy bezprawnie informację stanowiącą tajemnicę przedsiębiorstwa, ujawnia ją innej osobie lub wykorzystuje we własnej działalności gospodarczej.

Należy jednak zwrócić uwagę, że ściganie wskazanych powyżej przestępstw następuje nie z urzędu, ale na wniosek pokrzywdzonego. Z chwilą złożenia wniosku postępowanie toczy się z urzędu, ale brak stosownego wniosku pochodzącego od uprawnionego podmiotu (pokrzywdzonego przedsiębiorcy) jest przeszkodą powodującą odmowę wszczęcia postępowania karnego.

Podsumowanie

Nieujawnione do wiadomości publicznej informacje handlowe, techniczne, technologiczne będące tajemnicą przedsiębiorstwa są często ważnymi atrybutami determinującymi określoną pozycję na rynku danego podmiotu, przez co warto jest podejmować działania zarówno w sferze materialno-technicznej jak i formalno-prawnej, aby zapewnić im należytą ochronę, bowiem jak wskazano powyżej system prawny daje instrumenty, które warto wykorzystać dla wzmocnienia ochrony najistotniejszych i najcenniejszych danych i informacji.

Bibliografia:

Zdyb M., Sieradzka M., *Komentarz do ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*; Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011.